

26.58x33.78	1/2	12	עמוד	הארץ - the marker	13/08/2013	38318069-8
שמואל נאמן מוסד למחקר מדיניות לאומית בטכניון - 85300						

משרדי גוגל בישראל. "שיעור גדל והולך מהפנטים נרשם בחו"ל" צילום: ניר קיודר

הפטנט החדש של המחשלה:

הטבות מס מופלגות יעודדו חברות רב-לאומיות לרשום קניין רוחני בישראל

הקניין הרוחני מניב לחברות רב-לאומיות רווחים בסך מיליארדי דולרים בשנה שבגינם הן משלמות מס - וההטבות נועדו לגרום להן לשלמו בישראל ● "זה לא רק אמצעי לגביית יותר מסים, אלא גם דרך ליצור מקומות עבודה נוספים בתעשיית ההייטק הישראלית"

לאומיות לפעול בישראל, אך יש גם אלמנטים שעלולים לפגוע בנו, ויש לראות התמנה הכוללת", אומרת **דפנה גץ**, שערכה מחקר על תפוקת המו"פ בישראל **במרכז שמואל נאמן** בטכניון. "שיעור גדל והולך מהפנטים נרשם בחו"ל, וישראל מאבדת את היכולת לייצר נכסים מהידע הזה. אם רוצים לפי תח כאן תעשייה ומשק בר-קיימא וצומח, עלינו לדאוג שחלק הארי של המצאות של ישראלים יישארו בישראל", הוסיפה.

במחקר שערכה התברר כי ב-2011 רשמו מרכזי המו"פ של החברות הרב-לאומיות 27% מהפיטנטים שרשם המגזר הפרטי הישראלי. בעשור האחרון גדל מספר הפטנטים שלהן ב-144% מ-409 ב-2000 ל-998 ב-2011. גם עבודת מחקר שהזמין צוות בראשות המינהל לנגיד לשעבר, צבי אקשטיין, הבודק בעבור המדען הראשי את הסיבות לפריון (מכירות פר עובד) הנמוך של ההייטק הישראלי, העי לתה כי חברות רב-לאומיות מעסיקות אמנם את מיטב אנשי המו"פ הישראליים, אך תרומתן למשק - במונחים של גביית המסים, תע-סוקה וזליגת ידע לחברות אחרות - מוטלת בספק.

המחקר שערך אביחי חסיד בעבור צוות הבדיקה של אקשטיין העלה כי 40% מכלל ההשקעה במו"פ בישראל היא בחברות הרב-לאומיות, וכשיעור זה מכלל עובדי המו"פ בישראל מועסקים בחברות רב-לאומיות. אף ששיעור נת חד משמעותי, הנתונים העלו כי הפריון בהייטק הישראלי רומה לזה שבהייטק האמריקאי. יתר על כן, הפער בין הפריון במו"פ האמריקאי למו"פ הישראלי התריחב מ-52% ב-2004 ל-65% ב-2007-2009.

על בסיס נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מצא חסיד כי ב-2007-2009 היה השכר הממוצע במרכזי הפיתוח של החברות הרב-לאומיות גבוה ב-53% מהשכר בחברות הישראליות הפועלות באותם תחומים. הפער נשמר גם מול חבירות גדולות במשק המתחרות על אותו כוח אדם. "פערי השכר מעלים את השאלה, האם קיימת זליגת ידע ממרכזי הפיתוח לשוק הישראלי, מה שעשוי להצדיק תמיכה ממשלתית, או שמא העובדים מצטיינים מגויסים למרכזי הפיתוח ואילו הידע והחדשנות נותרים בחברות הרב-לאומיות ולא משפיעים כלל על המשק", הוסיף.

ולשלם עליהם מס בישראל. "נבחנו יתרונות וחסרונות של הכרה בחברות פטנטים וחברות ליי"בה", אמר אחד מחברי הצוות. "אנתינו דנים האם להרחיב את חוק עידוד השקעות הון במתכונת הזאת, ואם כן - לאיזה סוג של חברות ובאיילו תנאים", הוסיף.

"הסיכון הכרוך במתן הטבות לחברות קניין רוחני הוא שהן ישאירו בישראל את הקניין הרוחני ויוציאו את הייצור למקומות זולים יותר. לכן נדרשת בחינה של מה שנהוג בעולם, והאם שווה לעשות זאת גם בישראל. משיחות ראי שונות שערכנו עם חברות זרות, לחברות הרב לאומיות הגדולות המסלולות פחות אטרקטיביים, אך חברות בינוניות מתעניינות בהם", הוסיף המקורב לצוות.

איצקוביץ אמר כי הצוות הוקם בתקופת כהונתה של הממשלה הקודמת, וייתכן שיצורפו אליו חברים נוספים. לרבריו, עבודת הצוות נמצאת בשלבים ראשונים, ובאחרי רונה החלטת לבצע בחינה של ההטבות הנהוגות במדינות כשווייץ, אירלנד ויוון, הגורמות לחברות זרות לרשום בהן את הקניין הרוחני שלהן. "זו לא רק דרך לגבות יותר מסים, אלא גם דרך ליצור מקומות עבודה נוספים בהייטק הישראלי", אמר איצקוביץ.

"אנחנו רוצים לראות אם ניתן לייצר הילה שתשכנע חברות ליי"טק רב-לאומיות, בהן 300 חברות שכבר יש להן מרכזי מחקר ופיתוח (מו"פ) בישראל אך מוציאות לחו"ל את הקניין הרוחני, לרשום את הקניין הרוחני שלהן בישראל. אי אפי שר לבחון את הנושא רק בהיבטים של מיסוי והכנסות למדינה, ויש לשקול היבטים נוספים כמו השארת מרכזי פיתוח וייצור בישראל והקמת חברות ליבה, כדי שההון האנושי יישאר כאן", הוסיף.

מנגד, חבר אחר בצוות סבור כי הצוות לא יעסוק בקניין רוחני של חברות רב-לאומיות הפועלות בישראל בשיטת "קוסט פלוס", דוגמת גוגל. לפי שיטה זו, החברה האם, הרשומה בחו"ל, סוכמת את הוצאות החברה הבת בישראל ומרשיפה עליהן כ-10%, המוגדרים כרשימות. המס המשולם בישראל הוא על אותם 10% בלבד. "נראה שאי אפשר להפסיק את שיטת הקוסט פלוס", אמר חבר הצוות. "זהו מודל עסקי מקובל בעולם ויש לו גם יתרונות כלכליים, כי הוא מבטיח שתמיד יהיה רווח, גם אם צנוע", הוסיף. "אין ספק שיש צדדים חיוביים בצונן של חברות הייטק רב-

אורה קורן

«**רשות המסים ומשרד הכלכלה מתכננים לקבוע מסלולים חדשים בחוק עידוד השקעות הון, שייעודו חברות רב-לאומיות לרשום את הקניין הרוחני שלהן (למשל פטנטים, סימני מסחר ומוניטין) בישראל. הקניין הרוחני מניב לחברות רב-לאומיות רווחים בסך מיליארדי דולרים בשנה שבגינם הן משלמות מס - וההטבות נועדו לגרום להן לשלמו בישראל.**

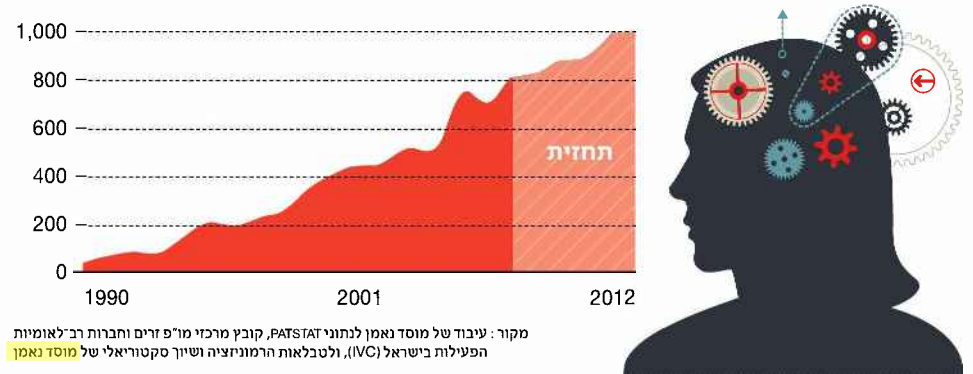
בראש הצוות הבוחן את הסוגיה עומד משה אשר, מנהל רשות המסים, וחברים בו מנהל מרכז ההשקעות במשרד הכלכלה, נחום איצקוביץ, נציג אגף התקציבים במינהל האוצר, מיכה פרלמן, והממונה על כלכלה והכנסות המדינה במינהל האוצר, מיכאל שראל. בחודשים האחרונים התנהלו דיונים בעניין זה בהשתתפות נציגים ממשרד האוצר ולשכת המדען הראשי במשרד הכימיה, אך נציגי המדען הראשי נעדרו מהדיון שנערך ברשות המסים. מדיוני הצוות עולה כי ההטבה תחול על קניין רוחני שנרשם בחו"ל - למשל, כשחברה ישראלית רוכשת חברת ידע אירופית. עם זאת, אחרים מחברי הצוות מעוניינים שהיא תחול גם על חברות שהקניין הרוחני שלהן מפותח בישראל אך נרשם במדינה אחרת.

המסלולים הנבחנים הם הטבות מס לחברות הרושמות את ישראל כמקום הקניין הרוחני שלהן, והטבות לחברות ניהול, כלומר חברות המפעילות בישראל מטה הנהלה. בכך ישראל מיישרת קו עם תופעה בינלאומית המכונה "המרוץ לתחתית" - תופעה שספגה ביקורת נוקבת בכנס האחרון של רשויות המס של מדינות OECD. הכוונה היא לתחרות בין מדינות על שיעור המס הנמוך ביותר המוטל על חברות בינלאומיות, שנועד לגרום להן לרשום אצלן את הקניין הרוחני שלהן. OECD הבהיר כי בשנים הקרובות יגבש כללים נגד התופעה.

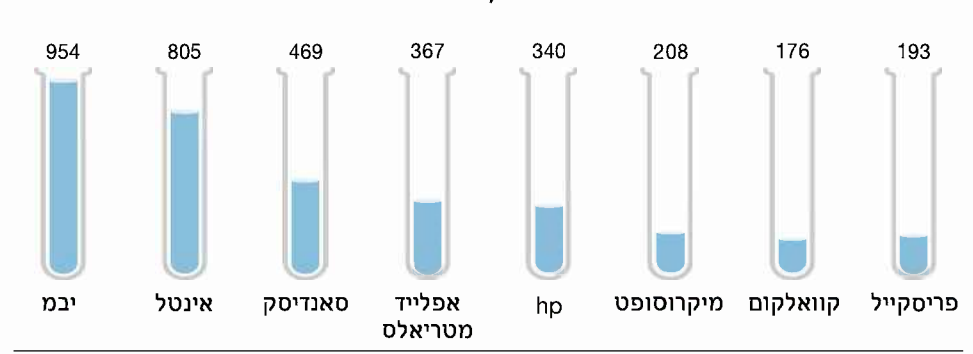
"בעיקר לחברות בינוניות"

בחוק עידוד השקעות הון קיימים מסלולי תמיכה הכוללים הטבות מס לחברות יצרניות ויצואניות. חברות הייטק לא יכולות ליהנות מהטבות מס אם הקניין הרוחני שלהן פותח ונרשם בחו"ל. הצוות שהוקם ינסה לבדוק את הכראיות של הוספת מס לול הטבות שיגרום לחברות לרשום בישראל פטנטים שפותחו בחו"ל -

ממציאים ישראלים

מרכזי מו"פ זרים מובילים בהמצאות ייחודיות, 2010-2001

מקור: עיבוד של מוסד נאמן לנתוני PATSTAT

26.12x12.44	2/2	13	עמוד	הארץ - the marker	13/08/2013	38318091-3
שמואל נאמן מוסד למחקר חדיניות לאומית בטכניו - 85300						

אורה קורן

די לחזר אחר החברות הרב־לאומיות

ענן גדול ריחף השבוע מעל מרכזי זה המחקר והפיתוח (מו"פ) הרבי לאומיים הפועלים בישראל. שני מחקרים חדשים הטילו ספק בבדאיות התמיכה הממשלתית בהם. עד כה נחשבו המרי כזים למקור לגאווה ישראלית, ומשרד הכלכלה, שלפני שנים גיבש תוכנית ייחודית לתמיכה בהם, ממשיך לעודד חברות רב־לאומיות להקיי מם בישראל. ואולם, לאחר כמה שנים הגיע הזמן לשאול: האם זה היה בדאי? האם הערך המוסף שלהם למשק חיובי?

שתי הבעיות העיקריות העולות מהפעלתם של מרכזי המו"פ בישראל הן רישום של מאות פטנטים בחו"ל, במקום בישראל, מה שאינו מאפשר לגבות מס על רווחים הנובעים מהם; והסתמנותם של המרכזים ככוכבי סגורות, שלא זולג מהן ידע לשוק המקומי, כך שהן לא מפרות את תעשיית ההיי־טק הישראלית כפי שציפו יוזמי המסלול.

חלק קטן מהמו"פ של מרכזי החברות הזרות ממומן מכספי המדען הראשי. עם זאת, מסלול החברות הרב־לאומיות היה אטרקטיבי מספיק כדי למשוך לישראל עשרות חברות רב־לאומיות.

אמיר טייג וענבל אורפז

הנכס הגדול של ההיי־טק המקומי

בעולם הגלובלי שבו אנחנו חיים, הון אנושי דומה מאוד להון מוניטרי: אני שים מובשרים יכולים לעלות על מטוס ולעבור בקלות למדינה אחרת, וכסף יכול להצות גבולות בלתי־נראים בפתור ולעבור מחי שבון אחד למשנהו. הניסיון לזוסת או אי לעצור את התנועה הטבעית של הון אנושי משולה לעי צירה של תנועת ההון, ולפיכך הוא בבחינת חזרה בזמן לסוף שנות ה-80, שבהם חרדה קרתנית מפני בריחת הון והידלדלות יתרות מטבע החוץ השפיעה על המדיניות הכלכלית. החשש מפני מרכזי המו"פ הזרים שפועלים בישראל משולה לפחד שרווח בשנות ה-80, ששחרור סחר החלי־פין לחסדי השוק ירושש את ישראל מנכסיה.

מה למדנו מאו ששוק המט"ח הישראלי נפתח לעולם, בתחילת שנות ה-90? למדנו שהחלפת של־טון הפקידים בשוק המט"ח בשלטון השוק רק היטיבה עם המשק המקומי. זרימת ההשקעות הזרות לישראל גברו על יציאת הון מקומי לחו"ל, ויתרות המטבע רק גדלו. המשק הישראלי התחרה היטב בשוק הגלובלי, ופיתח יכולות שלא היו בו קודם לכן.

מרכזי הפיתוח הזרים הפועלים בישראל הם

הנכס הגדול ביותר שיש להיי־טק המקומי. ענקיות טכנולוגיה גלובליות כמו גוגל, אפל, אינטל, קוואל־קום, ברודקום, מיקרוסופט, אורקל, HP, יבמ ואחרות, שמעסיקות עשרות אלפי מהנדסים ישראלים, שומרות על ישראל בחזית הטכנולוגיה הגלובלית. המו"פ שנעשה בישראל הוא פורץ דרך, ולפיכך אסטרטגי בעבור החברות הגלובליות, אך חשוב מכך – קריטי להישדרות ארוכת טווח של ההיי־טק המקומי. מרבית עובדי מרכזי הפיתוח הזרים ניצבים בשלב מסוים בקריירה שלהם מול האפשרות לעשות רילוקיישן לחו"ל. מרביתם מחליטים להישאר ב־ישראל, חלקם נוסע וחוזר לאחר שנים של התנסות, ורק מעטים בוחר לא לחזור. מרבית הידע שצוברים הישראלים בחברות אלה נותר בישראל.

מדיניות הממשלה לגבי מרכזי הפיתוח הזרים צריכה להיגזר מתרומתם למשק ולעובדיהם, ולא מחששות ארכאיים מפני זליגת הון אנושי. חברות רב־לאומיות אלה מייצרות יותר מקומות עבודה מחברות ההיי־טק המקומיות, עובדיהם זוכים ל־נאים טובים יותר, הם משלמים יותר מסים על שכרם והיציבות התעסוקתית שלהם גבוהה יותר. במקום לפחד מהם, צריך לעודד אותם.